

София, 10.12.2019 г.

БЪЛГАРИЯ ТРЯБВА ДА ЗАПОЧНЕ ПРЕХОД ОТ РЕСУРСНО ОРИЕНТИРАНА КЪМ КРЪГОВА, ЗЕЛЕНА И УСТОЙЧИВА ИКОНОМИКА

Основни изводи и препоръки от международната конференция „Кръгова икономика и устойчиви финанси“, организирана от Висшето училище по застраховане и финанси (24.10.2019 г., София)

В края на 2015 г. с решение на Европейската комисия Европейският съюз обявява за свой приоритет постепенното преминаване от линеен към кръгов модел на икономиката. Започва активна работа за изграждане на цялостна концепция за начина, по който ще се извърши този преход, подготвят се план за действие и свързани с него програмни документи.

На 23 октомври 2019 г. Министерският съвет на Р България прие Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие. В този документ са структурирани рамката и приоритетите на страната ни до 2030 година, обусловени от изменението на климата. Макроикономическият анализ, придружаващ стратегията, показва, че ако не се предприемат действия в тази посока, финансовият риск и последиците за България ще бъдат толкова сериозни, че е възможно да спрат икономическия растеж до 2050 година.

На 24 октомври 2019 г. във Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) – София се проведе международна конференция на тема **„Кръгова икономика и устойчиви финанси“, организирана от Лабораторията за научно-приложни изследвания към ВУЗФ – VUZF Lab**. Конференцията подчерта желанието на академичните среди, бизнеса и представителите на банковия и застрахователния сектор за действия и напредък по предизвикателствата, свързани с прехода към кръговата икономика и нейното финансово стимулиране. Очерта се консенсус за предприемане на структуриран диалог и търсене на практични решения за финансиране на проекти за кръгова икономика. Отчетоха се и политическите приоритети на новата Европейска комисия и личната ангажираност на

председателя ѝ Урсула фон дер Лайен за превръщането на Европа в световен лидер в областта на кръговата икономика и чистите технологии. Със специален инвестиционен план през следващите 10 години ЕК ще подпомогне с един трилион евро инвестиции в устойчиви проекти в ЕС.

Финансовата система като цяло – банките в Европа и основно фондовите борси в САЩ – е ориентирана към финансиране предимно на линейната икономика. Тя е доминиращият икономически модел. При този модел производствените цикли, оттук и бизнес циклите на отделните индустрии и продукти, са добре известни. Кое то, разбира се, гарантира относителна предвидимост на размера на очакваните печалби и дава необходимата за финансовите пазари степен на вероятност за възвращаемостта на инвестираните средства.

В Европа водеща роля за финансирането на икономиката определено играят банките. **Банките** са сред основните източници на капитал за дейността на фирмите. Тяхната роля за развитието на съвременните икономически системи е ключова – те преразпределят средствата между отделните икономически субекти. До голяма степен в тяхна власт е отпускането на кредитен ресурс и определянето на условията за финансиране. Затова и политиките, които банките възприемат в тази област, са изключително важни, когато става дума за преминаването от линеен към кръгов модел на икономиката. За да могат банките и капиталовият пазар да предоставят така необходимия ресурс за превръщането на линейната икономика в кръгова, трябва самите те да претърпят сериозна трансформация.

По-важните изводи от конференцията са следните:

1. Въпреки заявеното желание за промяна на икономическия модел, все още усилията на отделните страни, дори в рамките на ЕС, остават фрагментирани. В някои държави по света, например Япония и Китай, кръговата икономика е поставена в центъра на икономическия живот. Изградени са цялостни законодателни рамки, които дефинират правата и задълженията на отделните икономически субекти. Създадени са редица специфични стимули и санкции за отделните действия, които те предприемат. Такова подробно законодателство все още не е факт в ЕС. Някои европейски държави провеждат собствени национални политики и поддържат собствени приоритети и принципи.

2. Необходимо е да се обмислят различни форми на поощряване както на бизнеса, така и на финансовите институции за предприемане на действия към кръгова икономика. Същевременно кръговата икономика трябва да се основава на икономическата логика и ефективност, а не на изкуствено създавани стимули.

3. Ролята на държавата е ключова, доколкото именно тя определя посоката на икономическата политика.

4. Мисията на образователната система и качеството на научните изследвания също са от изключителна важност за осъществяване на прехода от линейна към кръгова икономика.

5. Ресурс за финансиране на прехода от линейна към кръгова икономика има – липсва обаче ясна политика в тази посока, липсва и информираност както на бизнеса, така и на обществото. Постепенно този проблем се преодолява, но е необходимо да се работи структурирано и целенасочено както от страна на икономическите субекти, така и от страна на държавата, за да се инициират различни проекти в областта на кръговата икономика.

Предложения към изпълнителната власт за конкретни действия

Първо, по примера на редица успешни практики в някои от водещите държави в света в областта на кръговата икономика, да се обмисли и реализира по-активна роля и да се възложи специален мандат на Българската банка за развитие (ББР). Като държавна банка за развитие на националната икономика, ББР е в уникалната позиция да играе особено важна роля за насърчаване процеса на преход към кръгова икономика. Възможно решение е да се възложи на ББР подготовката на специален инвестиционен план за финансиране на проекти в тази област. Такъв план ще мобилизира национален и европейски капитал, включително и от частния сектор. Привлеченият ресурс директно ще финансира проекти или ще подкрепя гаранции за търговските банки, които кредитират различни проекти на кръгова икономика. Положителният ефект от такъв инвестиционен план ще бъде и в нарастване на БВП, и в откриването на нови работни места, и в създаването на нови бизнеси.

Второ, създаване на екоградове по примера на някои държави в света, водещи в политиките по кръгова икономика. В рамките на тази инициатива биха могли да се създават

екоиндустриални паркове, т.е. индустриални зони, в които да стане възможно да се затвори кръгът на производството – така че отпадъчните продукти от дадено производство да стават суровина за друго, при общо минимизиране на отпадъците. След което в рамките на тези паркове, при създаване на необходимите условия, да се съживят и развиват различни икономически сектори, които да функционират вече при новите условия за третиране на отпадъчните продукти от извършваните от тях дейности.

Трето, **одобряването и получаването на статут „екоград“ да бъде в координация с общината и фирмите, които желаят да участват.** В проекта си фирмите да аргументират необходимостта от реализирането му, устойчивостта и рентабилността му от икономическа гледна точка, предвидените иновации и дали в него ще бъдат използвани най-добрите съществуващи към момента технологии. Такъв проект трябва да демонстрира важно за правителството качество – да служи за пример на други подобни инициативи. Планът за реализация да се одобрява от отговорните министерства – Министерството на икономиката, Министерството на енергетиката, Министерството на околната среда и водите. Одобрените проекти да получават финансиране от държавата чрез ББР, а в някои случаи и чрез подпомагане от местните власти. Лихвените проценти по заемите могат да бъдат определяни в зависимост от ранга (рейтинга) на кредитополучателя като резултат от отговорите му на въпросник, в който да фигурират и въпроси, свързани с опазването на околната среда.

В заключение, наложилата се в развитите страни политика на преход към кръгова икономика, породена от промените в климата и нарастващите проблеми със замърсяването на околната среда, налагат предприемането на тактики на държавно ниво за справяне с тези обстоятелства. Последните решения на ЕС са свързани с превръщането на проблема за опазване на околната среда в приоритетна област на икономическите политики и действия на държавите в Съюза. България като част от ЕС не трябва да изостава в това направление.

ДОЦ. Д-Р ГРИГОРИЙ ВАЗОВ
РЕКТОР НА ВУЗФ